

Samiska repliker till musikalen Stor-Nila

Bakgrund

En av de många målsättningarna med musikalen om Stor-Nila är att öka kunskap om de samiska språken. Vi har valt att översätta några naturliga fraser eller repliker i manuset till fyra samiska språk. Genom att upprepa dessa ord eller blanda dem mitt i en mening på svenska är det vår förhoppning att publiken förstår utan tillgång till översättningstexter.

Grammatiken i svenska skiljer sig förstås från den som finns i de samiska språken och vi är fullt medvetna om att replikerna nedan är inte alltid i rätt form. Men det är meningen att eleverna ska anpassa replikerna till just den situation som råder då på scen. Detta förutsätter att man har en gemensam utgångspunkt samt att man har kontakt med en språkkunnig person när man sätter upp musikalen.

Skolorna får själva välja det språk de vill använda.

Språkfrågor väcker ett stort intresse och engagemang hos många människor. Därför är det viktigt att det kommer synpunkter till hemsidan där debatten kan ske öppet.

Svenska – svart text

Umesamiska – blå text – Sara Helen Persson

Sydsamiska – gul text – Annika Lindström/Johan Sandberg/Ajlin Jonassen
Kråik

Nordsamiska – grön text – Siri Utsi

Lulesamiska – röd text – Magnus Sandström

**Alla repliker har spelats in för att hjälpa skådespelarna med uttal.
Audiofilerna läggs upp på hemsidan.**

www.kulturakademin.se/stornila

1. Kom nu

Bådieh dállie, bådieh dallák

(dallák- på en gång, genast, dállie - nu)

(bådieh dehke-kom hit)

Båetieh daelie ! (båetieh dellie - kom då !/båetieh dallah - kom genast)

Boađe dál

Boade dal, boade dalága(dal - nu, dalága - genast, på en gång, omedelbart)

(boade diehki - kom hit)

2. Vila nu lilla gumman

Vielásh dállie niejdgudtje (lilla flicka, kära flicka)

Liegesth daelie niejtetje

Vuoigņas dál eamážan

Vuojnadalá dal nejsusj

3. Hjälp oss!

Viehh mijjah

Viehkehth mijjem

Veahket min!

Viehkeda mijáv!

Scen 5

4. Hej Farmor

Burest áhkka

(om man vill vara mer specifik; áhtjeh - áhkka= farmor)

Buaregh aahka ("buaregh" om man tar i hand å hälsar)

Buerie biejjie aahka (hej farmor) Precis som på Lulesamiska kan man påpeka att det är farmor genom att säga aehtj-aahka

Bures áhkku/Hej áhkku

Buoris áhkko

(Om jag verkligen måste vara specifik skulle jag nämna att det är áhtje-ieddne - fars mor.)

5. Hej Lisa

Burest Lisa

Buerie biejjie Läjsa /

Bures Lisa/Hej Lisa

Buoris Lisa

6. Är det bra med dig?

Guktie viesuoh? (hur mår du)

Guktie datnine? (hur mår du) datnine hijven? (är det bra med dig?)
Got veaját? (Hur mår du?) Lea go buorre? (Är det bra?)
Gåktu vieso? (hur mår du?) Gåk vieso? (Gåk är kortform av gåktu och vanlig i tal. Gåktus funkar också.)

7. Ska vi se
Edjtebe vuöjnniet (vi ska se)
Edtjebe vuejnedh
Galgat oaidnit
Galggap vuojnnet (vi ska se)

8. Så var det
Navttie lij
Numhtie lij
Nu dat lei
Navti lij

9. Ja jamen –
Finns som inga ord för ja, jamen, utan man använder sig av; Já
Jaa hävvi / jaavoe, ojhte (om det är bekräftande)
Na juo
Samma sak i lulesamiska, finns inget ord för ja, kanske man kan använda ordet för men? Valla – men (val i kortform)

10. Flickan min, min käreasta
Muv neäjdda (min flicka), muv gieries
Mov niejte, /, mov mielehke
Nieiddažan, ráhkkásan
Muv niejdda, muv gieres (Går också med niejddam – min flicka)

11. Men tänk dig Lisa –
Ussjadh Lisa – Tänk Lisa
Bene ussjedh Läjsa, /Men ussjedh Läjsa,
Muhto jurddeš Lisa
Ájádalá Lisa

12. Kniven – Nijbbie, Nejpiem, Niibi, Nijbbe (pl. nijbe)

13. Var rädd om den, Lisa. Lovar du det? –
Váruogis, máhtáh dådna luhpiedit? – Försiktigt, kan du lova?
Vaarjelh dam Läjsa, maahtah dam dåajvoehtidh ? (luhpiehtidh) ?

Leage várrugas dainna, Lisa. Lohpidat go?

Áro várrogis, Lisa. Jáhták dân? – Var försiktig, Lisa. Lovar du?(Jáhták är en sammanslagning av Jáhtá gus där gus visar att det är en fråga.)

14. Gammal gubbe

Ájjá (äldre man, farbror, gubbe)

Båeries gobpe

Boares ádjá

Áddjá (Gammal gubbe, äldre man, även farfar/morfar)

15. Akta dig– Gährtedh, Geehtedh, Gáhhte, Gáhhti

16. Trollkunnig – Nájadies, Nåejties, Noaiddáš, Noajdes

17. Trollkarl

Nájddie,

Nåejtie

Noaidi– Naid, Einnosteadji – Spáman

Noajdde

18. Trumma

Geávrrie el. gábddá (pl. Gievrieh, gábdáh)

Gievrie

Noaidegárri

Goabdes (pl. goabddá)

19. Hade gåvor

Adnij skeañkijde fáruone – Han/hon hade med sig gåvor

Mievriesti (han/hon kunde förutspå kommande händelser)

Ledje skeanekat (Hade gåvor/presenter)

Ledje attáldagat... (Hade gåvor att spå...)

Sujna lidjin vattáldagá – han/hon hade gåvor

20. Vakna Stor–Niila

Vuoradh Stor Niila

Fahkah Stoerre–Nejla

Badján Stuora Niila

Smareda Stor–Niila

21. Låt honom stjäla

Bájh amma suoládit

Baajh amma sualadidh

Divtte su suoládit

Dibde suv suoládit

22. Kniven – Nijbbie, Nejpie, Niibbi, Nijbbe

23. Aj, försiktig

Aj, váruogis

Aaje, mojhteles!

Vuoi, leage várrugas

Aj, várrogis

24. Näve

Tjårmma (pl. tjårmáh)

Tjarme (pl. tjarmh)

Čorbma

Tjårmmå (pl. Tjårmå)

25. Hand

Giehta, (pl. giedah)

Giete (pl. gieth)

Giehta

Giehta (pl. gieda)

Scen 8

26. Tror du det, flickan min

Jáhkieh, muv neájdda?– Du tror, min flicka?

Kanske man kan säga;

Máb jáhkieh niejdgudjte– Vad tror du flickan min?

Datne dam vienhth, mov niejte ?

Jáhkát go nu, nieiddažan?

Jáhkák dân, niejddam? – Tror du, flickan min?

Alternativt:

Jáhká gus dân, muv niejdda?

27. Vem är du som kallar mig för luslapp? – vet ej något ord för luslapp, men man kanske kan använda sig av halva meningen;

Gien leä dådna? _ Vem är du

Gieamma datne , mij mannem "dihkie-saemine" gåhtjoeh!?

Gii don leat mii gohččodat mu dihkkesápmelažžan?

Guhti dân la? – Vem är du?

Vet inte heller något ord för luslapp men det här borde fungera?

Gut la dân guhti muv nabdos? – Vem är du som kallar mig öknamn?

(Kortform av guhti är gut och används ofta i tal.)

(nabdos av nabdostit – kalla med öknamn)

28. Ser du Niila, titta, vårt barn

Vuöjnieh Niila ,giehtjh, mijjan mánná

Vuajnah Niila,vuartesjh monnen maana.

Oainnát go Niila, geahča, munno mánná

Vuojnák Niila, ge, mijá mánná (vuojnák är kort för vuojná gus – ser du vilket går lika bra att säga och ge är kort för gehtja – se)

29. Jävla vad ont

Bájkka, die bákttja – Skit, det gör ont

Báktjij– gjorde ont

Kanske man kan säga; Die bákttja – Det gör ont

Vaanen–aajmoe van bääktjehke

Hirbmat bávččas

Dat bávajes – skit, det gör ont

Dat bávajestij – det gjorde ont

30. Kära du

Gieries

Gieries datne

Ráhkis

Gieres

31. Eländes, eländes

Nå gunnade bielien– nå rackarns,

Nå jubmie gum – å herregud, herreligen

Åh jemmede

Riehttása, riehtis

32. Stackars du

Ármies dådna

Vaepiedodtje

Rávki

Vájván dân

33. Farmor

Áhttj–áhkká

Aahka /aehrtj–aahka

Áhkku

Áhkko

34. En smädes sång

Lávlluo– sång

Gåra–lávlluo– Dålig sång

Vuöllie – Jojk

Nåake laavlome(dålig sång)

Bilkolávlú

Lávlló – sångNievres lávlló – dålig sång

35. Olydigt
Uvgulluogs
Ov-luvrege
Jeageheapme
Gullogahtes

36. Buspojke
Unna bárnne (lilla pojken) el. báhtjatje (lite pojke)
Fuerege
Vildaheagga
Báhttja – pojke, báhtjasj – liten pojke

37. Brännvinet
Garratjáhtjie
Gärrevisne– berusad, full
Buelehke ("garre-tjaetsie" –"hårt-vatten")
Buollánviidni
Buollemvijinna – brännvinet
Sprijtta – sprit
Gárrimin – full, berusad

38. Renskinnspäls
Muoddá
Muadta
Beaska
Muoddá

39. De gjorde det
Sådna leä dahkij – Han/hon, den, det har gjort
Sijjah leäh dehken – de gjorde det
(Dah) dam darjoejin
Sii dahke dan
Sån dagáj – han/hon gjorde det
Såj dahkke – de två gjorde det
Sij dahkin – de (fler än två) gjorde det

40. Men vad är det Lisa? Vad hände?
Mij leä Lisa? Máb sjadij?
Mij lea, Läjsa, mij faatoes?
Muhto mii dat lea Lisa? Mii dáhpáhuvai?
Mij la Lisa? Majt sjattaj?

41. En liten gosse
Báhtjatje (liten pojken)
Baarnetje
Bártnáš
Báhtjasj

42. Med barn igen, gravid
Nájbban- Havande
Sådna leä nájbban- Hon är havande
Månna leäb nájbban - Jag är havande
ellr. fámális- höggravid
Vihth nájjsan
Mánáid ládje fas, gassat
Iesselis - gravid
Sån la iesselissan - hon är gravid

43. En liten flicka
Unna neäjdda
Niejtetje
Nieiddáš
Niejdasj eller unna niejdda

Scen 9

44. Den där jävla spriten
Garratjáltjie ij leäh buörrie - Spriten är inte bra
Dihte fuaras buelehke (jovkemes - dricka)
Diet riehkkala buollánviidni
Sprijtta ij la buorre - Spriten är inte bra

45. Min kära
Muv gieries
Mov gieries
Ráhkkásan
Muv gieres

46. Var försiktigt med spriten
Árruoh váruogis garratjáltjij
Árroeh mojhteles-laakan buelehkinie ! / árroeh mojhteles garre-tjaetsine!
Leage várrogas viinniin
Árro várrogis sprijtajn

47. Tänk på de små
Ussjadh unna mánájde- Tänk på de små barnen

Ussjedh maanide (tänk/se till barnen)
Jurddeš unnorašasiide
Ájádálá unna mánájda – Tänk på de små barnen

48. Din jävel
Fuaras almetje !
Riehtis

49. Men lugna dig
Seädduodh
Soelkenh
Muhto leage ráfálaš
Suodnada

50. Det var inte jag –
Ib leäh dahkat dab– Jag har inte gjort det
Ib leäh månna – Inte ja
Ij lij manne
Ii dat lean mon
Iv la dav dahkat – jag har inte gjort det
Ittij la mån – det var inte jag

51. Fan ta dig
Bahha datnem vaalta

Biro válddálíi du

52.
Aj /aaje / voj
Vuoi

53. Helvete
– vöölehtje ! / doene–häjtan!
Helvet

54. Är han död
Majddie leä sådna jámmie?
Dihte jaameme ?/har han dött ?
Lea go jápmán?
Le gus sán jábbme?

55. Hjälp!
Viehkieh!
Viehkehth (viekiehtidh=att hjälpa)
Veahket!
Viehkeda!

56. november

Guekttie-luhkie-nielljiden bievvijden juhtahmánuon – 24:e dagen i november

Rahkan göökteluhkienjealjeden biejjien (Novembers 24e dag)

(guokteloginjealjät beaivi) 24 b. Skábmamánuus

Basádismáno guokta-låk-nieljet bievvve – Novembers 24:e dag

57. På hösten

Tjakttjåk – om hösten

Tjakttjá – Höst

Tjaktjege

Čakčat

Tjajtja – på hösten

Tjaktjak – om hösten

Tjajtja – höst

58. Min hustru

Muv mårssie – min fästmö

Muv barrabeällie – Min andra hälft

Mov gujne

Mu eamit

Muv áhkásj – min fru

Muv moarsse – min fästmö

59. Det var du

Lih duv

Dihte lij –

Datne

Dat lei don

Lij dân

60. Du hade ihjäl henne

Dådna leäh gáddáme suv – du har dödat henne

Datne dam buvvi

Don goddet su

Dån la gáddem suv – du har dödat henne

Dån gáddi suv – du dödade henne

61. Tyst

Sjávuodh!

Sjaavohth/sjeavohth !

Leage jávohaga!

Áro sjávo!

62. Pappa, pappa, vakna pappa

Áhttjie, áhttjie, vuoradh áhttjie!

Aehtjie, fahkah !

Áhčči, áhčči, badján!

Áhttje, áhttje, gáhttså áhttje!

Gáhttsåt – vakna upp

Scen 10

63. Herregud!

Gunnade bielien eller Nå jubmie gum

Jupmele

Herrá sivdnit!

64. Hur blir det för mig?

Guktie die sjadda mujna?– Hur blir det med mig?

Guktie mannine dellie ? (hur bli det med mig då?)

Got mus dál šadda?

Gåk sjaddá mujna? – hur blir det med mig?

65. Gjorde vi verkligen det –

Máb liehpie dahkame – Vad har vi gjort?

Maam libie dorjeme?

Dagaimet go mii jur dan?

Majt lip dahkam – vad har vi gjort

Majt lin dahkam – vad har vi två gjort

66. Barn – Mánná, Maana, Mánná, Mánná

67. Flera barn – Mánáh, Maanah, Mánát, Máná

68. Pojken – Bárnnie, Baernie, Bárdni, Bárnne

69. Renarna – Buvtsh, Bovtsh, Bohccot, Boahttsu

Scen 11

70. Fria Såångedidh

Friddja

Friddjut – att fria

Friddja – fri

71. Fjället – Várrie, Vaerie, Várri, Várre

72. Vi ville inte ha bråk
Mijjah eähppe sijth = Vi vill inte
Idtjimh tsälloem sijthh
Mii eat háliit riidalit
Mij ejma rijdov sidá

73. Trummorna
Geävrieh el. Gåbdáh (orden står i plural)
Gievrieh
Noaidegárri
Goabddá (sg. goabdes)

74. Renbete – Guohtuome, Gåatome, Guohtun, Guohtom
75. Renar– Buvtsh, Bovtsh, Bohccot, Boahttsu

76. Gjorde vi det?
Majddie leäh mijjah dahkame?
Darjoejimh? Dagaimet go dan?
Dagájma gus dav? – gjorde vi det?
Majt lip mij dahkam? – vad har vi gjort?

77. Vårt land
Mijjan iedname
Mijjen Mijjen eatneme
Min eanan
Mijá ednam

78. Utan en och en –
Man kanske kan använda sig av; Ij jietjá – inte någon annan, inte en enda
Vi gick till stan **en och en** – Staarese jijtje veedtsimh
Muhto okta ja okta
Ij aktak – inte en enda
En hand – Giehta, Giehta, Giehta

79. Fattiglappar –
Giefies almetjh
Geafes sápmelaččat
Fattig – hädjo (pl. häjo)

80. Skogsodlingsgränsen
Boelte–raedtie
Vuovdegilverádji
Odlingsgräns Gilverádji
Skogsgräns, trädgräns – årddå

81. Aldrig någonsin
Ij gássiek

Ij gáessie gännah
li goassege
Ij goassak

Scen 13

82. Lille son – Unna bárnne, Onne baernie , Unna bártnáš, Unna bárnne
Pengar – Bednagh, Beetnegh, Ruđat, Biedniga
En dråpare – Gáddeje, Buvvije, Sorbmejeaddji, Gádde

83. Du skall icke dräpa
Ih galgh gáddiet – Du ska inte döda
Aellieh buvvh / ij edtjh buvvedh
It galgga goddit
I galga gáddet – du ska inte döda

84. Stolpskott
Gorre álma
Jallas dievdu
Kanske går att använda yxskaft – áksjonahta istället?

85. Pojke – Bárnne, Páajke, Bárdni, Bárnne

86. Du menar pappa
Áhttjie,
Aehtjie
Áhčči,
Miejnni gus áhtjev? – Du menar pappa?

88. Karlsloken
Fijrie
Jallas dievdu

89. Två bejbisar
Guekta mánáh– två barn
Göökte slíedtetjh
Guokte máná
Guokta mánátja – två småbarn

90. Nä, fy tusan
Bajhke!
In ollinge

91. Nä för böveln
Doene-raejkie !In eisege

92. Nog fattar du det
Dådna skeneh– Du förstår
Man kanske kan säga; Nå dådna skeneh – Nå du förstår
Nov Gujht dam guarkah?
Gal don ipmirdat
Dån diedá – du vet
Na dån diedá – nå du vet

93. Till Tärna, hem till Tärna. Hem till fjällen
Diernaje, váríje, hiejmaje. – Till tärna, till fjället, till hemmet
Dearnese. Edtjemgåatan Dearnesne vuelkedh. Vaeride.
Diernai, ruoktut Diernai, Ruoktut duoddarii
Dearnaj/Diernaj, várríj, häjmmaj – till tärna, till fjället, till hemmet (finns inte vad jag vet lulesamisk stavning på Tärna så man använder syd- eller umesamisk stavning.)

Scen 14

94. Mitt hjärta
Muv vájmmuo
Mov vaajmoe
Váimmožan
Muv vájmmo

95. Älskade vän
Gieries gyöjmmie – kära vän
Gieries vieneskoddje
Ráhkis guoibmi
Gieres ráddna

96. Är det verkligen du?
Majddie leä dådna? – är det du?
Datne amma ?
Lea go jur duođas don?
Le gus dån? – är det du?

97. Herregud, det är inte sant
Nå jubmie gum (herreligen), ij leäh sádná
Åå jemmede, ij leah saatna
Ipmil áhčči, ii hal diet lea duohta
Ij la sádnés!

98. Förbaskat – Bájkka, Bajhke!, Baika, Bajkka – skit

99. Kom hit – Bådíeh dehke, Båetíeh diekie, Boađe deike, Boade diehki

100. Din far – Duv áhttjie, Dov aehtjie/ aehtjedh, Áhččát, Áhttját eller duv áhttje

101. Vad är det? – Mij leä?, Mij lea, Mii lea?, Mij la?

102. Renarna, dina renar

Buvtsh, duv buvtsh,

Bovtsh, dov bovtsh

Bohccot, du bohccot,

Boahttsu, duv boahttsu

103. Är borta

Leä gáhtuome

Báarhte / gaarvanamme

Leat jávkan

Lev gáhtom – jag är borta

Le gáhtom – han/hon/den/det är borta

104. Tvåhundra – Guekta tjuödieh, Göökte tjuetie, Guokte čuođi, Guokta tjuode

105. Rovdjuren – Uranis, Våårenjassh, Boraspirehat, Urudisa (sg. urudis)

106. Små kalvarna – Miessatje, Miesieh, Miesážat, Mäsátja (sg. mäsásj)

Scen 15

107. Son – Bárnne, Baernie, Bárdni, Bárnne

108. Kärlek – Gieriesvuohdá, Gieries-voete, Ráhkisvuohda, Gieresvuohda

109. Försommaren

Gijrragiessie (vårsommaren),

Gijre-giesie (på försommaren)

Gidđageassi

Gidágiesse (vårsommaren)

110. Tredje barnet

Gulmade mánná

Gåalmede maana

Goalmmát mánná

Goalmát mánná

Scen 16

111. Förbaskat

Bájkka – Skit, Bajhke!, Riehkkal, Bajkka – skit

Gunnade – Rackarn Gunnot – Rackarns, ve

112. Lill´ dockan min

Muv unnatje dåhkká (min lilla docka)

Kan kanske säga; Nå unnatje Lill´ docka – Nå lilla lill docka

Mov dåahketje

Dohkážan

Dåhkutjam – min lilla docka

Muv unna dåhkusj – Min lilla docka

Na dåhkutjam – Nå min lilla docka

Na muv unna dåhkusj – Nå min lilla docka

113. Mat – Biebmuoh, Beapmoe, Biebmu, Biebbmo

114. Renar – Buvtsh, Bovtsh Bohccot, Boahttsu (sg. boatsoj)

115. Vad tror du?

Máb dådna jáhkáh?

Maam vienhth?

Maid jáhkát?

Majt dân jáhká?

116. Vid alla svordomar eller andra meningar så kan man använda sig av antingen;

Gunnade bielien– Men rackarns

Vuoi, riehkka juo

Nå jubmie gum – å Herregud

Vuoi, ipmiláhčči

Bájkka – Skit

Baika – skit

Bajkka – skit

Gunnot – Rackarns, ve

117. Dum, dåraktig

Gájvas

Jåasoeh

Jalla

Jalla, Gájves

118. Så att

Nåv júhtie

Nov juktie

Vai

Nåv jut

119. Argsint

Máráke

Måarehke

Hilbat

Máarak

120. Usling, odugling

Heäjttake

Njåalloe Dohkkemeahttun

Gienes

119. Öm, ond, smärtande; smärta

Báktjas

Bååktjehke / sååjrehke

Bávččas

Bávtjas

120. Pojke, son, fästman

Bárnnie

Baernie

Bárdni, Irgi-

Bárnne, Irgge

121. Barnslig

Mánnáldtje

Maana-ligke

Mánnálaš

Mánas

122. Skurkaktig, bovaktig, skälmaktig

Skielmake

Skiedtje-laakan

Skealbma

Skälmma

123. Otrevlig, obehaglig

Uvmurriede

Ov-murreds

Unohas

Unugis